

شماره قبل یا اولین بخش حقوق کیفری مالی؛ جرایم مالی علیه دولت آشنا شد.ید. در شماره قبل تا مبحث "اصلاح ماده ۱۵۳ قانون مجازات عمومی" آشنا شد.ید. در این شماره ضمن آشنایی با تبصره‌های این ماده، ادامه این مطلب را بخوانید.

تبصره ۱- متعهد نمودن سازمان یا مؤسسه به نحو مذکور در این ماده در حکم تصرف غیر قانونی محسوب و مرتکب حسب مورد به مجازات‌های مقرر در ماده فوق محکوم می‌شود مگر آن که عمل مرتکب مستلزم مجازات شدیدتری باشد.

تبصره ۲- هر گاه محرز شود مرتکب بر حسب ضرورت اداری یا تأمین مصالح اجتماعی وجوه یا اسوال را در غیر مورد معین یا زاید بر اعتبار مصوب مصرف کرده یا ایجاد تعهد غیر مجاز نموده به پیشنهاد وزیر داد گسستری یا وزیر وزارتخانه مربوط و تصویب هیأت وزیران از تعقیب کیفری معاف می‌شود ولی هر گاه مرتکب به جهت دیگری از مقررات مالی تخلف کرده باشد قابل تعقیب در دادگاه اداری خواهد بود.

تبصره ۳- در تمام مواردی که تصرف غیر قانونی موجب ضرر و زیان شده باشد متصرف از جرم می تواند حسب مورد از دادگاه جزا یا دادگاه حقوق ضرر و زیان خود را مطالبه نماید. در مورد شق ۱ این ماده هر گاه مقدار ضرر و زیان بیش از میزان انتفاع باشد دادگاه حکم به پرداخت مابه‌التفاوت خواهد داد».

پس از وقوع انقلاب ۱۳۵۷ در ایران، به منظور وضع قوانین منطبق با احکام و موازین اسلامی، در بخش احکام کیفری، قانون مجازات اسلامی تصویب و در ماده (۷۶) مبحث تعزیرات این قانون معنون مصوب ۱۳۶۲/۵/۱۸، جرم تصرف غیر قانونی مجدداً پیش‌بینی گردید. در این ماده، مقنن بدون لحاظ نمودن مبلغ مورد تصرف و بدون در نظر گرفتن احکام و شرایط متعدد پیش‌بینی شده در ماده (۱۵۳) قانون اصلاحی سال ۱۳۵۵، به صورت مطلق جرم تصرف غیر قانونی را پیش‌بینی و مجازات بسیار پایین تا ۲۴ ضربه شلاق را برای آن پیش‌بینی نمود. [حکم ماده ۷۶ قانون تعزیرات مصوب ۱۳۶۲ به شرح ذیل است:

«هر یک از اشخاص مذکور در ماده قبل وجوه یا اموال مندرج در آن ماده یا مالی را که بر حسب وظیفه در اختیار دارد مورد استفاده غیر مجاز قرار دهد، بدون آن که قصد تملک آن را به نفع خود یا دیگری داشته باشد متصرف غیر قانونی محسوب و علاوه بر جبران خسارات وارده و پرداخت اجرت‌المثل به شلاق تا ۲۴ ضربه محکوم می‌شود و هم‌چنین است در صورتی که به علت اهمال یا تغریط موجب تضییع اموال و وجوه دولتی گردد و یا آن را به مصارفی برساند که در قانون اعتباری برای آن منظور نشده یا در غیر مورد معین یا زاید بر اعتبار مصرف نموده باشد»]. آخرین قانون در خصوص موضوع مورد بحث، قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ می‌باشد که در ماده ۵۹۹ با ایجاد تغییراتی نسبت به قوانین قبلی، جرم تصرف غیر قانونی را پیش‌بینی نموده است که ما با مبنا قرار دادن حکم ماده ۵۹۸ به عنوان عنصر قانونی اصلی جرم تصرف غیر قانونی در سطور آتی راجع به آن صحبت خواهیم کرد.

استفاده غیر مجاز از اموال و وجوه دولتی

در رایج‌ترین شیوه تحلیل جرایم، معمولاً عناصر و ارکان لازم برای تحقق آن جرم یعنی عناصر قانونی، مادی و معنوی و عناصر فرعی دیگر مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. در این‌جا نیز با تبعیت از این شیوه رایج، عناصر لازم و ضروری جرم تصرف غیر قانونی تحلیل می‌گردد:

بخش اول: عنصر قانونی

همان گونه که در سطور بالا گفته شد، عنصر قانونی تصرف غیر مجاز در وجوه یا اموال دولتی که بعضاً تحت عنوان استفاده غیر مجاز از وجوه و اموال دولتی نیز مطرح می‌شود، ماده ۵۹۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ می‌باشد که مقرر می‌دارد:

گزارش

ادامه از صفحه اول

باین حال رییس شورای اصفاف کشور به صراحت عنوان می‌کند که امسال چه توافق بشود، چه نشود، اصفاف، مالیات خود را طبق برنامه و بر اساس اظهارنامه‌های مالیاتی خود می‌پردازند و هر مودی هم موظف است طبق قانون، اظهارنامه‌اش را تا پایان تیر ماه ۸۹ایه دهد.

• نبود تناسب بین نقش اصفاف و پرداخت مالیات آن‌ها
در این بین، رییس سازمان امور مالیاتی انتقاد دیگری را به اصفاف وارد دانست؛ عسکری اظهار کرد، با وجود آن که مشاغل و اصفاف کشور حدود ۳۰ درصد ناخالص داخلی را به خود اختصاص داده‌اند، ولی فقط ۶ درصد مالیات کشور را تأمین می‌کنند. این در حالی است که دیگر بخش‌ها از جمله بخش صنعت و معدن که حدود ۲۵ درصد تولید ناخالص داخلی را تشکیل می‌دهد، مالیات بیش‌تری می‌پردازد. این آمار بیانگر این است که سهم بخش مشاغل و اصفاف با وجود ظرفیت مالیاتی بالایی که دارند، پایین‌تر از بخش‌های دیگر است، به همین دلیل امسال مقرر شده این بخش حداقل به اندازه بخش حقوق بگیران یعنی ۱۰ درصد، مالیات بدهد و برای اجرای عدالت مالیاتی، امسال هم در صد توافق و تفاهم با اصفاف بر آمدیم تا حقوق حقه دولت را تأمین کنیم و اصلاً انتظار چنین برخوردی از اصفاف نداشتیم!

• تعطیلی بازار به عنوان اعتراض

پس از آن که اعلام موضع‌ها و جوابیه‌ها از سوی شورای اصفاف کشور و سازمان امور مالیاتی به نتیجه‌ای نرسید، اصفاف بازار تصمیم گرفتند خود دست به کار شوند؛ از این رو هفته گذشته در پی توافق نکردن سازمان امور مالیاتی و شورای اصفاف کشور در خصوص تعیین مالیات سال ۸۸، بازار بزرگ تهران به حالت تعطیل در آمد و عده‌ای از کسبه و صنوف به نشانه‌ی اعتراض دست از کار کشیدند و مغازه‌های خود را بستند.

به دنبال این تعطیلی، محمد طحان پور- رییس اتحادیه کسبوری لوازم خانگی- نسبت به عملکرد سازمان امور مالیاتی واکنش نشان داد. او که وقوع چنین روزی را قبلاً در انجمن اسلامی اصفاف و بازاریان هشدار داده بود، اظهار کرد: از همان زمان که احتمال عدم توافق مطرح شد، این موضوع را پیش‌بینی می‌کردم و بارها به مسؤولان ذی‌ربط نیز به صورت مکتوب، اعلام کردم که اثرات و پیامدهای ناگواری به دنبال خواهد داشت.

وی افزود: اگر مسؤولان ارشد اقتصاد کشور معتقدند که سال گذشته اتفاق خاصی در وضع اقتصادی مملکت ایجاد شده ما را هم در جریان بگذارند تا لاقال از آن با خبر شویم!

به اعتقاد رییس اتحادیه کسبوری لوازم خانگی، بسیاری از مغازه‌ها به دلیل ناتوانی از پرداخت اجاره‌های خود به تعطیلی روی آورده‌اند.

طحان روز خاطرنشان کرد: وقتی ظرفیت تولید کشور تنها ۲۰ درصد است، دلیلی ندارد که مالیات ۲ میلیون تومانی به ۷ میلیون تومان

و مالیات ۲۵ میلیون تومانی به ۶۰ میلیون تومان افزایش یابد.

• عقب‌نشینی سازمان امور مالیاتی پس از تعطیلی بازار

اقدام بازاریان در بستن مغازه‌های خود فی الواقع کار ساز شد، چرا که به فاصله چند ساعت از انتشار خبر تعطیلی بازار تهران و بازتاب آن به سطح گسترده، سازمان امور مالیاتی یک گام به عقب نشست و با فاصله بر گزاری یک جلسه ضروری و فوری با شورای اصفاف کشور را به منظور رسیدن به توافق در زمینه‌ی تعیین مالیات عملکرد سال ۸۸ در دستور کار قرار داد.

در این نشست غیر علنی که بی صدا و بدون حضور خبرنگاران بر گزار شد، طرفین برای رسیدن به یک توافق دو جانبه پای میز مذاکره رفتند. جلسه مذکور که ساعت‌ها به طول انجامید، سرانجام با پایان یافت و شورای اصفاف کشور دقیق‌ی پس از آن توافق بر مبنای تفاهم‌نامه جدید خبر داد.

اگر چه مسؤولان صنفی کشور تر جیح دادند که جریان توافق با سازمان امور مالیاتی و تفاهم‌نامه جدید را در جلسه روز چهارشنبه گذشته با حضور نمایندگان اصفاف و رؤسای مجامع امور صنفی به اطلاع همگان برسانند، اما خبر گزاری ایسنا، بر آن شد تا پیش از

۲

حقوق کیفری مالی؛ جرایم مالی علیه دولت(۲)

استفاده غیر مجاز از اموال و وجوه دولتی

بخش دوم: عنصر مادی

برای تجزیه و تحلیل هر جرمی، باید اجزای مختلف رکن مادی آن جرم نظیر عمل مرکب، شخصیت مرکب و ... مورد بررسی قرار گیرد. در جرم تصرف غیر قانونی با تبعیت از همین روش، اجزای مختلف رکن مادی این جرم تشریح می‌گردد:

مبحث اول: عمل مرکب

عمل مرکب در جرم تصرف غیر قانونی عبارت است از «استفاده غیر مجاز از وجوه و یا اموال دولتی یا وجوه یا اموال سپرده شده نزد دستگاه‌های مذکور در ماده ۵۹۸ بدون قصد تملک آن‌ها به نفع خود یا دیگری.» در قسمت ابتدایی ماده ۵۹۸ قانون مجازات اسلامی، قانون گذار لفظ «استفاده» را به کار برده و همان گونه که می‌دانیم لفظ مذکور، متضمن انجام یک فعل مثبت می‌باشد و با ترک فعل این جرم محقق نمی‌شود.

مبحث دوم: معنی علیه

در تمام جرایم علیه دولت، معنی علیه عبارت است از دولت در معنای عام و وسیع آن. در ماده ۵۹۸ قانون مجازات اسلامی هاندن بسیاری از مواد قوانین کیفری دیگر، قانون گذار از یک شیوه نامناسب قانون نویسی در احصای دستگاه‌های دولتی و عمومی استفاده نموده است. در خصوص این مبحث لازم است بدانیم که اصولاً واحدهای سازمانی رسمی در ایران وفق مواد ۴، ۳، ۲ و ۵ قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۶۶ عبارتند از: وزارتخانه، مؤسسه دولتی، شرکت دولتی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی. اُمنْت مواد فوق به شرح ذیل است:

موضوعات و سؤالات

مروری بر ماجرای مالیاتی اصفاف در هفته گذشته

از بستن مغازه‌ها تا تفاهم‌نامه و تداو م اعتراض‌ها

نتیجه و بار د توافق از جانب رؤسای مجامع امور صنفی و نمایندگان اصفاف پایان یافت.

در جلسه روز چهارشنبه، اصفافی‌ها که برای شنیدن اخبار

مستربخش و منتفی شدن مالیات ۸۰ درصد به شورای اصفاف رفته بودند، در ادامه‌ی نشست، متوجه تغییرات جدید در تفاهم‌نامه جدید شدند؛ غالب اعتراض‌ها درباره بند چهار تفاهم‌نامه بود که در آن موضوع تعیین مالیات‌ها را به کار گروه‌ها محول کرده بودند، حال آن که قبلاً این اختیار طی تفاهم اولیه با سازمان امور مالیاتی به مجامع امور صنفی واگذار شده بود و از این منظر مغایرت داشت.

رییس سازمان امور مالیاتی در این نشست اذعان کرد: جمع‌بندی ما در تاریخ ۲۲ اردیبهشت‌ماه ۸۹ به این موضوع انجامید که اتحادیه‌های

صنفی ۷۰ درصد مالیات بدهند اما متأسفانه برخلاف نظر ما فضا از کنترل خارج شد. لذا فکر کردیم که باید این فضا متعادل شود و در یک فضای توأم با همدلی و تفاهم این مسأله را حل و فصل کنیم.

وی متذکر شد: در نهایت، جلسه ما در ۱۰ تیرماه ۸۹ با حضور آقایان شکری، متین، پورمزرعه، نوده‌فراهانی، شیرازی و راسی به این امر منجر شد که بودجه امسال کشور هر قدر که باشد، سهم اصفاف، صرف نظر از

سهم سایر مشاغل مثل وکلای، پزشکان و دفترخانه‌داران در استان‌های آن جمایان کار گروه‌های استانی تقسیم شود.

عسکری افزود: کار گروه‌های استانی هم مطابق بضاعت و توانایی و فعالیت هر کدام از اعضا این سهم را توزیع کنند و در نهایت نتیجه به

تابعه آن‌ها مسادم که بیش از ۵۰ درصد سهام و سرمایه آنان متعلق به شهرداری‌ها باشد، بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی، هلال احمر، کمیته امداد امام (ره)، بنیاد شهید انقلاب اسلامی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، کمیته ملی المپیک ایران، بنیاد ۱۵ خرداد، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان تأمین اجتماعی، پس از این تاریخ مجلس شورای اسلامی در قوانین و مقررات جاگانه واحدهای دیگری نظیر دهیاری‌ها (قانون تأسیس دهیاری‌های خودکفا مصوب ۷۷/۴/۱۴) و قراسیون‌های ورزشی و مؤسسه‌های جهاد نصر، جهاد استقلال و جهاد توسعه زیر نظر جهاد سازندگی (قانون الحاق بندهای ۱۱ و ۱۲ به قانون فهرست نهاده‌ا و مؤسسات عمومی غیر دولتی مصوب ۷۶/۳/۱۱) شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی و کتابخانه آیت‌اله مرعشی نجفی (قانون الحاق دو بند به قانون فهرست نهاده‌ها ... مصوب ۷۶/۷/۲۷)، جهاد دانشگاهی (قانون الحاق جهاد دانشگاهی به فهرست قانون فهرست نهاده‌ها و مؤسسات عمومی غیر دولتی مصوب ۷۶/۹/۲۶) بنیاد امور بیماری‌های خاص (قانون الحاق جهاد دانشگاهی به فهرست قانون فهرست نهاده‌ها مصوب ۷۷/۴/۲۴) هیأت امنای صرفه‌جویی ارزی در معالجه بیماران (قانون هیأت امنای صرفه‌جویی ارزی ... مصوب ۷۸/۹/۲۶) بنیاد فرهنگی و هنری رودکی (ساده واحده قانون تشکیل بنیاد فرهنگی و هنسری رودکی مصوب ۷۹/۱۲/۷) و سازمان دانش آموزی جمهوری اسلامی ایران (ماده واحده قانون الحاق سازمان دانش آموزی جمهوری اسلامی ایران به فهرست قانون فهرست نهاده‌ها ... مصوب ۸۱/۵/۹) به این فهرست الحاق نموده است.
وزارتخانه‌ها به عنوان واحدهای شناخته شده‌ای که در رأس تشکیلات آن‌ها شخص وزیر قرار دارد عبارت‌ند از واحدهایی نظیر وزارت کشور، وزارت امور خارجه و ... مؤسسات دولتی واحدهایی هستند که به صورت مستقیم و یا غیر مستقیم زیر نظر یکی از قوای سه‌گانه قرار دارند، به عنوان مثال دیوان محاسبات کشور مستقیماً زیر نظر قوه مقننه و سازمان بازرسی کل کشور مستقیماً زیر نظر قوه قضاییه قرار دارد و سازمان ثبت احوال کشور به واسطه وزارت کشور زیر نظر قوه مجریه قرار دارد. بیش‌ترین حجم مؤسسات دولتی، دانشگاه‌ها می‌باشند که هر یک شخصیت حقوقی مستقل دارند.

شرکت‌های دولتی نیز واحدهایی هستند که به لحاظ وجود تشکیلات سازمانی خاص یعنی داشتن مجامع عمومی، هیأت مدیره و بازرس، تشکیلاتی متفاوت با سایر واحدها دارند. تعداد شرکت‌های دولتی بسیار زیاد می‌باشد نظیر شرکت نفت، شرکت مخبرات و شرکت گاز و ... در این گونه شرکت‌ها دولت از طریق نمایندگی کی قانونی سهام خود را در این شرکت‌ها، نظارت و کنترل لازم را اعمال می‌کند. مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی نیز واحدهایی هستند که دارای ماهیتی غیر دولتی بوده لیکن وظیفه آن‌ها ارایه‌ی خدمات عمومی است. سیاست‌های امروزین که بر محور کوچ‌سازی دولت و گسترش بخش غیر دولتی است سبب می‌شود تعداد این واحدها و به افزونی‌باشد.

تالیف: صادق متنی نژاد

موضوعات و سؤالات

موضوعات و سؤالات

موافقت می‌کنیم، در غیر این صورت هر کس مالیات خود را بپردازد. دستهای از اصفاف عنوان کردند که با توجه به افزایش معافیت مالیاتی برای اصفاف و مشاغل، از دو میلیون و ۹۰۰ هزار تومان به پنج میلیون تومان حتی اگر افزایش ۱۰ درصد هم در مالیات اصفاف ایجاد شود، حدود ۸۰ درصد اصفاف از پرداخت مالیات معاف می‌شوند.

عده‌ای هم معتقد بودند که برای پیشرفت و آبادانی کشور باید مالیات پرداخت، ولی حاضر هستند که با کل اصفاف وارد مذاکره شوند و آن‌ها را متقاعد کنند که هر مبلغی که سال گذشته پرداختند، از ۱۰ تا ۱۵ درصد افزایش پیدا کند و به عارتی آخرین قیش مالیات پرداختی فرد به اضافه ۱۵ تا ۱۵ درصد افزایش آن اعمال شود.

این جلسه که یکی از جنجالی‌ترین جلسات در تاریخ اصفاف به شمار می‌رفت، دارای حاشیه‌های بسیاری هم بود.

رییس سازمان امور مالیاتی در ادامه‌ی نشست، از هجوم بی‌امان اعتراضات و سؤالات رؤسای مجامع امور صنفی تاب برداشت و به ترک ناگهانی جلسه اقدام کرد.

اصناف که عسکری را از چنگ خود رها شده دیدند، فریاد مظلومیت به سمت هیأت رئیسه شورای اصفاف کشور برآوردند که شورای اصفاف کشور نیز با دادن اطمینان به آن‌ها، در برابر نگرانی‌ها و اعتراضات اصفاف نسبت به سازمان امور مالیاتی سر تعظیم فرود آورده و به خواسته آنان برای روشن شدن تکلیف اصفاف در پرداخت مالیات سال ۸۸، تن داد.

• پایان نشست ۷ ساعت!

در این نشست، ۷ ساعته، راهکارهای متعددی مطرح و پیشنهاد شد؛ از جمله این که اصفاف آمادگی دارند که مالیات مذکور را به صورت پلکانی بپردازند و در صورتی که مورد موافقت قرار نگیرد، هر واحد صنفی مالیات خود را بپردازد.

راهکار دیگر، حذف ساده چهارم تفاهم‌نامه با جسدول آن بود که در آن تعیین مالیات‌ها به کار گروه سپرده شده بود ولی این بند ظاهراً با موضوع تعیین مالیات‌ها توسط مجامع امور صنفی که قبلاً اشاره شده بود، مغایرت داشت.

به گزارش ایسنا، پس از پایان گرفتن نشست میان نمایندگان اصفاف و رییس سازمان امور مالیاتی در هفته گذشته، طی گفت‌وگویی با قاسم نوده فراهانی- رییس شورای اصفاف کشور- دلایل رد توافق توسط اصفاف و کم و کیف تفاهم‌نامه جدید را جویا شدیم.

وی پاسخ داد: تفاهم‌نامه‌ای که به امضا رساندیم، تفاهم‌نامه خوبی نبود، منتی در نشست اصفاف اصفاف اشکال به بند چهارم تفاهم‌نامه گرفته شد که چرا کار گروه باید تعیین مالیات کند، در صورتی که در بند دوم تفاهم‌نامه آمده است که تعیین مالیات توسط اتحادیه‌ها انجام شود لذا این امر مورد پذیرش واقع نشد چون عملاً به دو گروه اجازه تعیین مالیات را می‌دادیم.

نوده فراهانی ادامه داد: هم‌چنین در جدولی که از وزارت دارایی گرفته بودیم، دو هزار میلیارد تومان مالیات برای مشاغل صنفی شده که ۲۰ درصد این رقم مربوط به مشاغل غیر صنعتی است که ۱۶ آن به اصفاف تعلق می‌گیرد، از این ۱۵، ۱۶ درصدش را به دلیل زیاد بودن مالیات کسر کردیم و باقی آن را باید اصفاف امسال به عنوان مالیات بپردازد. هم در صدی کمتر وصول شد و امسال هم همان است منتها ما تعیین مالیات را به عهده اتحادیه‌ها گذاشتیم، به این نحو که آن‌هایی که از مالیات معاف هستند را اتحادیه‌ها تشخیص می‌دهند و کسانی که باید مالیات بپردازند، مالیات خود را پرداخت می‌کنند و سقف سهم حدود کسری بودجه‌ای که باید تأمین شود اعلام کردند، یعنی حدود ۱،۹ میلیارد تومان.

رییس شورای اصفاف کشور در عین حال از ارایه‌ی پیشنهادهاتی توسط دشوران در نامه‌ی به وزیر اقتصاد و دیار با شخص وزیر خبر داد و این اطمینان را به اصفاف داد که تا حصول نتیجه مورد نظر و تأمین خواسته اصفاف از هیچ تلاشی مضایقه نکند.

